

DR. JAKOBI ÁKOS

Közelmúlt: a Területi Statisztika új folyamának 13 éve

A Területi Statisztika rendszeres olvasói jól tudják, hogy a folyóirat jubileumi évében minden szám közzétesz egy összefoglalást az elmúlt évtizedek terméséről, vagy a termés hiányáról. A sorozat záródarabjaként már csak a legutóbbi „évtized” áttekintése hiányzik, amelyet ezzel a cikkel szeretnék pótolni. A feladat azonban nem is olyan egyszerű. Az eddigi, esetenként csonka évtizedekkel szemben most nem egy szigorúan vett dekád, hanem annál valamivel több – és mondhatni sűrűbb – 13 év áttekintése lenne a cél az újrainduló 1997-es bemutatkozó számtól a 2009. év utolsó, novemberi számáig. Nem érzem magamat azonban feltétlenül nehezebb helyzetben, mint mások, sőt, talán könnyebb is erről az évtizedről írni, erről véleményt formálni, mert a legfrissebben él emlékezetünkben. Az pedig, hogy e vizsgált időszak termése bármelyik korábbi periódusnál bővebb, közel 800 cikk, tanulmány és közlemény áttekintését érinti, inkább örömmel tölt el: érdekes kihívás. Ráadásul az összefoglaló kialakításában nagy segítségemre volt az a digitális repertórium is, amelyet a folyóirat felelős szerkesztője állított össze, és számos hasznos információval feltöltött kereshető adatbázis formájában közzé is tette, sőt a Területi Statisztika hasábjain korábban részben már értékelt is (Marosi 2008).

Az újrakezdés

A hallgatás évei után (Nemes Nagy 2010) a Területi Statisztika 1997-ben egy bemutatkozó számmal indult el ismét, majd 1998-tól a jól megszokott évi 6 lapszámmal jelent meg. Ez az évfolyam volt az első az „új időszámítás” szerint, bár a rend kedvéért az évfolyamok számozásában mind a mai napig megtartotta a szerkesztőség az eredeti számozást is. A bemutatkozó számot nem jelölve 1998-ban tehát a 38. évfolyamába lépett a folyóirat, az idei év pedig már az 50.

Az 1997-ben Katona Tamás akkori KSH-elnök köszöntőjével újrainduló folyóirat egyértelmű szakmai reakció volt a változásra, amit a rendszerváltás utáni társadalompolitika és a területfejlesztés viszonya a kilencvenes években átélt. A területfejlesztés akkori erősödő új hulláma, ami a területfejlesztésről és a területrendezésről szóló 1996. évi XXI. törvény elfogadásával határozott lendületet kapott, egyre erősebben hívta elő azt az igényt, hogy újra fórumot kapjanak a minőségi területi statisztikai elemzések, a területi politikai kérdésekkel foglalkozó értekezések és a társadalom területi sajátosságait elemző tanulmányok. A bemutatkozó szám, amelyet akár iránymutató számnak is lehet tekinteni, jól vázolja azt a profilt, amit a Területi Statisztika folyóirat a következő évekre magának kitűzött. Már ez az előzetes szám is magasra helyezte a mércét a professzionális minőséget tekintve, amikor szakmai „nagygyűk” átfogó tanulmányait tette közzé, köztük olyanokét, mint Kovács Tibor, Faluvégi Albert vagy Kőszegfalvi György, akik mind egy-egy, a későbbiekben is domináns témát tártak az érdeklődő közönség elé (például a területi

statisztikai információs rendszer feladatait, a területfejlesztési támogatások vagy a magyarországi településrendszer vizsgálati kérdéseit). Külön említést érdemel Bartke Istvánnak – a szokásos szigorú elméleti stílusban íródott – kiváló munkája, amely a területfejlesztési politika és a hazai regionális folyamatok elméleti kérdéseivel foglalkozik, és amelyben a szakma számára nagy jelentőségű fogalmi alapozó gondolatok is olvashatók (Bartke 1997). A bemutatkozó szám persze nemcsak elméleti és elemző esszéket közölt, de a félbeszakadt hagyományokat folytatva egyéb szakmai közleményeket és híreket is megjelentetett; újra előkerültek a KSH területi (megyei) igazgatóságainak közleményei – ahogy a bemutatkozó szám bevezető köszöntőjében is olvasható –, a Területi Statisztika folyóirat a területi statisztikai kutatás, a módszertani fejlesztés és a tájékoztatás szolgálatában is áll egyidejűleg.

1. táblázat

*A Területi Statisztika szerkesztőbizottságának tagjai
1997. november és 2010. szeptember között*

Név	Szerkesztőbizottsági tagság (-tól, -ig)
Főszerkesztő:	
Kovács Tibor	1997. november – 2004. november (főszerkesztő 1997–2004)
Balogh Miklós	1999. március – 2010. július (főszerkesztő 2006–2010)
Szaló Péter	1999. január – (főszerkesztő 2010–)
Felelős szerkesztő:	
Marosi Lajos	1997. november – (felelős szerkesztő 1997–)
Bizottsági tagok:	
Csatári Bálint	1997. november – 2000. november
Horváth József	1997. november –
Kapros Tiborné	1997. november – 2010. január
Perczel György	1997. november – 2007. július
Sándor István	1997. november –
Szegvári Péter	1997. november –
Szekeres Jánosné	1997. november –
Szemes Mária	1997. november –
Végh Zoltán	1997. november –
Waffenschmidt Jánosné	1997. november –
Horváth Gyula	2001. január –
Zongor Gábor	2001. január –
Kovács Flórián László	2004. január – 2010. január
Szabó István	2004. január –
Novák Zoltán	2006. március –
Vida Judit	2007. március –
Kulcsár László	2008. március –
Nyitrai József	2008. március –
Malakucziné Póka Mária	2010. március –
Szalaiiné Homola Andrea	2010. március –

Jelentős változást hozott azonban a szerkesztőbizottság összetétele, ami nem is csoda, hiszen a 37. és a 38. évfolyam között tíz év telt el. Az 1987-es utolsó szám bizottságából mindössze az akkori felelős szerkesztő, Kovács Tibor neve fedezhető fel a bemutatkozó szám kolofonján, sőt éppen ő volt az, aki főszerkesztőként a folyóiratot ismételtelen útjára indította. Kovács Tibor egészen 2004. novemberi elhunytáig (a kolofonban tiszteletkép-

pen 2005 májusáig szerepel a neve) főszerkesztője volt a folyóiratnak. Az ő időszaka alatt kiadott 49 lapszám jelentős mértékben meghatározta a Területi Statisztika elmúlt évtizedét. Némi technikai intermezzo után 2006. januárjától Balogh Miklós lett a folyóirat főszerkesztője, aki 2010 júliusáig vezette a bizottság munkáját. 2010 szeptemberétől a szerkesztőbizottság tagja, Szaló Péter lett a Területi Statisztika főszerkesztője. A szerkesztőbizottság összetételében a változás és a stabilitás egyszerre volt jelen az utóbbi 13 évben. A stabilitás egyik meghatározó alakja Marosi Lajos, aki a folyóirat felelős szerkesztőjeként rengeteg munkát fektetett a magas szakmai színvonal megtartásába. A szerkesztőbizottság összetételének kisebb-nagyobb változásait 1997 és 2010. szeptember között az 1. táblázat mutatja.

A Területi Statisztika statisztikái

A Területi Statisztika az 1997-es bemutatkozó számtól a jelen áttekintés utolsó, 2009. novemberi számáig összesen 73 alkalommal jelent meg. A cikkek és közlemények száma 796, s mindez 7538 oldalon látott napvilágot (ha a borítókat nem számoljuk, akkor ez 147,4 m² mindkét oldalán teleírt nyomdapi papírt jelent, amit persze fel kellene szoroznunk a kinyomtatott példányszámmal). A vizsgált periódus cikkeinek többsége (663) egyszerűs alkotás, a többszerzős cikkek javarészt kétszerzősek, a nagyobb szerzőgárdát háttérben tudó tanulmányok részaránya minimális.

A korábbi évtizedek jól bevált hagyományát követve a szerkesztők a folyóirat felépítésén nem változtattak. Ugyanazok a rovatok, és ugyanabban a logikában jelentek meg az újabb években, mint a korábbiakban. A szokásostól csak néhány alkalommal tért el a szerkesztőség, amikor egy-egy elhunyt kollégára emlékezett a lap Nekrológ rovata (2004-ben Kovács Tiborra, 2007-ben Perczel Györgyre, 2009-ben Bartke Istvánra és Barabás Miklósrá). Ugyancsak rendhagyó volt, amikor 2005 júliusában a Területi Statisztika Kovács Tibor-émlékszámként jelent meg, illetve 2006 júliusában, amikor Kőrösy József halálának 100. évfordulója alkalmából közölt több visszaemlékező írást.

2. táblázat

A cikkek száma rovatok és évek szerint

Év	Az Elemzések	Az Elmélet- módszertan	A Közle- mények	A Memoár	A Nekrológ	Összesen
	rovatban					
1997	2	3	8			13
1998	15	8	32			55
1999	20	6	34			60
2000	17	8	38			63
2001	19	11	32			62
2002	16	10	33			59
2003	20	10	33			63
2004	18	16	29		1	64
2005	14	12	48	7		81
2006	16	8	37	8		69
2007	18	9	29		1	57
2008	24	13	33			70
2009	20	18	40		2	80
<i>Összesen</i>	<i>219</i>	<i>132</i>	<i>426</i>	<i>15</i>	<i>4</i>	<i>796</i>

Az áttekintett időszak bőséges terméséhez 413 szerző járult hozzá, ki több, ki kevesebb alkalommal. Akárcsak a Területi Statisztika korábbi évtizedeit elemző „Múltidéző” sorozat eddig megjelent cikkei, úgy a mostani is érdekes összefüggéseket tárhat fel, ha a szerzői aktivitást vizsgáljuk. A legtermékenyebb szerzők a korábbiakkal összevetve, valamint a hosszabb vizsgált periódus okán, igen bőséges publikációhalmazzal járultak hozzá a folyóirat eddigi terméséhez. Ha a „Szerkesztőség” által jegyzett kisebb-nagyobb közleményeket nem vesszük figyelembe (melyekből amúgy 40 látott napvilágot a folyóirat hasábjain), akkor az évtized szemlátomást legtermékenyebb szerzőjének Kőszegfalvi György tekinthető. A nevéhez kötődő 35 alkotás többsége (26 darab) közlemény, túlnyomórészt könyvismertetés, így sokban neki is köszönhető a folyóirat ezen tartalmi elemeinek életben tartása és kiszélesítése. Kőszegfalvi 9 további elemző és elméleti-módszertani tanulmánya önmagában is jelentős alkotás: úgy is mondhatjuk, egy egész kötetnyi vagy legalábbis lapszámnyi anyag állna össze az alkotásaiból, amelyeknek fókuszában a településrendszer különböző kérdései szerepelnek. Kőszegfalvi és a Területi Statisztika viszonya más érdekességeket is rejt. E termés igen bőséges, pedig Kőszegfalvi a vizsgált időszakban nem volt tagja a szerkesztőbizottságnak, tehát fel sem merül, hogy a szerkesztők elsősorban és kizárólag maguknak adnak teret a folyóirat oldalain. Másrészt Kőszegfalvi a korábbi évtizedekben is mindig a legtermékenyebb szerzők között ('60-as évek), ha nem a lista élén szerepelt ('70-es, '80-as évek). A szerzői „toplista” második helyezettje Kovács Tibor egykori főszerkesztő, kinek tollából 21 írás született, közülük 12 elemző vagy elméleti tanulmány, kettő pedig posztumusz újraközlés az emlékszámban. Munkái középpontjában a régiók és a területi beosztás dilemmái álltak, közleményeiben – Kőszegfalvihoz hasonlóan – sok tudományos könyvismertetés kapott helyet. Az utóbbi 13 év harmadik legtöbbet író szerzője Marosi Lajos, aki a Területi Statisztika „folyóiratjellegének” megteremtéséért felelős – nem hiába felelős szerkesztő. 19 publikációjából 17 a Közlemények vagy Memoár rovatban jelent meg, ám nem könyvismertetések, inkább egyéb hasznos, gyakran a Területi Statisztika életével kapcsolatos közlemények formájában. Faluvégi Albert az időszak negyedik legtermékenyebb szerzője 18 publikációval. Munkáiból 13 elemzés vagy elméleti-módszertani tanulmány, így ebben a kategóriában ő adta a legtöbbet a folyóirat szakmai-tudományos tartalmához. Faluvégi írásaiban olyan meghatározó témákkal foglalkozott, mint a kistérségek fejlettségi szintjének vizsgálata, vagy a területfejlesztés kedvezményezett térségeinek meghatározása. A változást, az átalakulást jelzi, hogy a vizsgált időszakban a következő legtöbbet publikáló szerző egy fiatal kolléga, Tóth Géza, a KSH tanácsosa volt. 8 elemző és elméleti tanulmánya és 8 további közleménye fontos szereplővé tette a területi statisztikai szakmában. Írásaiban több témával, de főként a logisztika, a közlekedési rendszerek és az idegenforgalom kérdéseivel foglalkozott, mindezeket igen színvonalas módszertani köntösbe öltöztetve. A termékeny szerzők között a sorban a KSH területi igazgatóságainak szakemberei következnek, jelezve, hogy azért részben mégiscsak, illetve továbbra is a KSH szakmai felügyelete alatt áll ez a folyóirat. Munkájuk igen fontos egyrészt az egyes regionális vagy megyei ügyek mélyebb bemutatása révén, másrészt a számtalan – főleg új városokat bemutató – szakmai közleményeik miatt is. Szigeti Ernő, a Magyar Közigazgatási Intézet munkatársa a közigazgatási térszerkezettel kapcsolatos publikációkat hozta be a Területi Statisztika szakmai közegébe. A gyakran publikáló szerzők között végül – persze nem lezárva a sort – Erdősi Ferenc nevét is érdemes megemlíteni, aki 9

elemző és elméleti tanulmányával a közlekedés és a telekommunikáció területi kérdéseinek tisztázásához adott sokat. A szerzői lista alapján összességében látható, hogy 183 szerző volt „visszatérő vendége” a folyóiratnak, azaz legalább két alkalommal publikált kisebb vagy nagyobb anyagot a lapban.

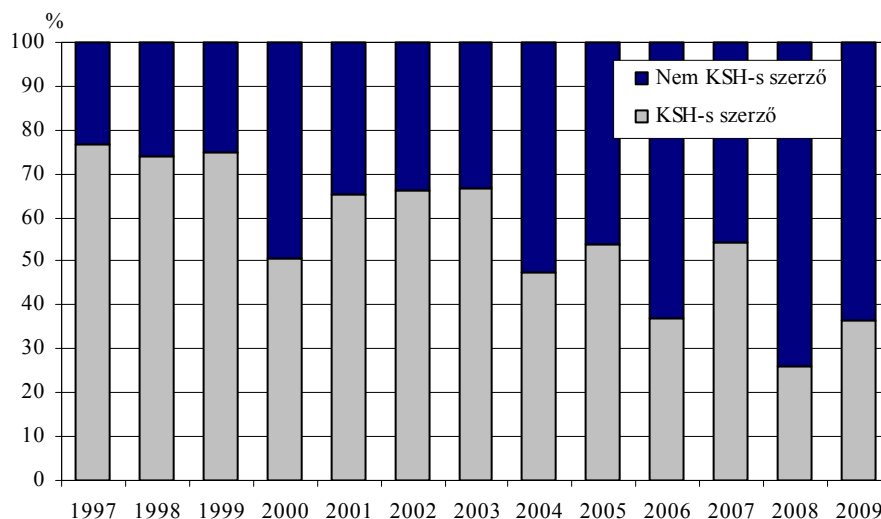
3. táblázat

Az 1997–2009 közötti időszak legtermékenyebb szerzői

Szerző	A publikációk száma	Ebből az Elmélet-módszertan vagy Elemzés rovatban	Beosztás, munkahely
Kőszegfalvi György	35	9	egyetemi tanár, Pécsi Tudományegyetem
Kovács Tibor	21	12	statisztikai főtanácsadó, főosztályvezető-helyettes, KSH, Budapest
Marosi Lajos	19	2	kandidátus, vezető-főtanácsos, KSH, Budapest
Faluvégi Albert	18	13	szakmai tanácsadó, KSH, Budapest
Tóth Géza	16	8	PhD, tanácsos, KSH, Budapest
Novák Zoltán	12	4	szakmai tanácsadó, KSH Győri Igazgatóság, Szombathelyi képviselő
Szalaiiné Homola Andrea	12	4	igazgató, KSH Miskolci Igazgatóság
Pásztor László	12	1	vezető-főtanácsos, KSH, Budapest
Sitku Sándorné	11	0	vezető-főtanácsos, KSH Budapesti és Pest Megyei Igazgatóság
Sipőcz Balázs	10	0	vezető-tanácsos, KSH, Budapest
Szigeti Ernő	10	6	kandidátus, Magyar Közigazgatási Intézet
Erdősi Ferenc	9	9	az MTA doktora, tudományos tanácsadó, MTA RKK, Pécs

Egy folyóirat lapszámainak áttekintése, sőt magának a periodika jövőjének meghatározása szempontjából is állandó kérdés, hogy a szerkesztőség milyen arányban ragaszkodik a kialakult tradíciókhoz, illetve milyen mértékben enged teret a változásoknak, az új áramlatoknak. Nos, a folyamat bár tervezhető – és épp ez a szerkesztőség egyik feladata –, ám a változások gyakran részben spontán módon alakítják a folyóirat arculatát. Lényeges, és tulajdonképpen az utóbbi időszak nem deklarált, de meghatározó változása volt az, ahogy a Területi Statisztika a korábbi évtizedek szokásaitól fokozatosan távolodva egyre nagyobb arányban adott teret a KSH-n kívülről érkező szerzők írásainak, pontosabban egyre kisebb szeletet képviselt a KSH berkein belülről érkező publikációk köre. Ismételten idézni lehet a szerkesztőbizottság korai, 1968-as álláspontját, amely szerint a Területi Statisztika elsősorban a KSH-ban folyó elemzőmunka bemutatását célozta (Dusek 2010), illetve hogy a KSH-ban dolgozó szerzők aránya még a '80-as években is domináns volt (Lőcsei 2010), ám ez a helyzet – úgy tűnik – megfordult. Míg a vizsgált időszak kezdeti éveiben a KSH-beli szerzők aránya a cikkekben részt vevő összes szerző számának háromnegyedét tette ki, addig a periódus végére arányuk egyharmad körülire mérséklődött.

1. ábra

A szerzők megoszlása a munkahelyük szerint 1997–2009 között

A KSH-n kívülről érkező szerzők cikkeinek tényereése azonban nem volt teljes körű, sőt váratlanak sem nevezhető. A külső munkahelyen dolgozó szerzők javarészt elemző vagy elméleti–módszertani tanulmányokkal jelentkeztek, s különösen ez utóbbi rovatban vált dominánssá a szerepük több mint 80%-os részesedéssel. Ez egyértelműen jelzi a folyóirat eltolódását a szakpolitikai mellett a tudományos irány felé is, ami persze korábban is jelen volt, ám néha talán más hangsúlyokkal. A KSH szokásos terepére azonban ritkábban tévedtek kívülről érkező szerzők: habár könyvismertetések kisebb-nagyobb részben nem KSH-alkalmazottak tollából is születtek, a Közlemények rovat további cikkei lényegében a KSH különféle szakmai híradásai voltak. Ez a rovat több mint kétharmadrészt KSH-s szerzők alkotásait adta közre.

4. táblázat

A szerzők megoszlása a munkahelyük szerint, rovatonként

(százalék)

Rovat	KSH-s szerző	Nem KSH-s szerző
Elemzések	48,2	51,8
Elmélet–módszertan	18,5	81,5
Közlemények	68,7	31,3
Memoár	40,0	60,0
Nekrológ	25,0	75,0
<i>Összes rovat</i>	<i>52,8</i>	<i>47,2</i>

Tematikai kavalkád szakmai keretek között

A hagyományok és a változás dualitásában nyilvánvaló, hogy a folyóiratnak szüksége van stabil kapaszkodókra, és ezt a diszciplináris keret jól szolgálja. Az utóbbi évek tema-

tikus repertoárja ezen kereteken belül szóródott, miközben az érintett témakörök igen változatosak voltak. A digitális repertórium kódolási szisztémájára támaszkodva (Marosi 2010) elsőre akár könnyűnek is tűnhet a témák szerinti csoportosítás, ám a cikkek szubjektív tartalmi megítélésétől az átfedő témakörökön át a szakterületek képlékeny meghatározásáig számos momentum nehezíti a precíz értékelést. Tartva magamat a korábbi szerzők közelítésmódjához, az alábbiakban én is a jobbára szubjektív bemutatás eszközét választom.

A digitális repertórium vizsgálatának eredményeiből kiindulva a cikkek átfogó témakörök szerinti csoportjaiból a „Nemzetgazdasági ágak szerinti tevékenység és infrastruktúra” kategóriába eső anyagok képviselik a legnagyobb részesedést, majd az „Új városaink” kategória, illetve e csoportoktól némiképp elmaradó számokkal a „Településhálózat, közigazgatási rendszer” és a „Területfejlesztés, vidékfejlesztés” témacsoportok következnek. Az ebből levonható, a tematikai részarányokra vonatkozó következtetéseink azonban nem lehetnek tökéletesek, mivel a megadott csoportok nem összehasonlítható szélességűek, egyesek finomabb, mások csak elnagyolt alcsoportokkal szerepelnek a kódtáblában. A hasonlóan szubjektív és valószínűleg nem kevésbé vitatható saját csoportosítási módszerem kissé más hangsúlyokkal érzékelteti a lényegesebb témákat. Az alábbi vizsgálatba csak az Elemzések, illetve az Elmélet–módszertan rovatban megjelent cikkeket vontam be, kiszűrve ezzel többek között a nagyszámú, új városokat bemutató közleményt.

4. táblázat

Az Elemzések és az Elmélet–módszertan rovatban 1997–2009 között megjelent tanulmányok megoszlása témakörök szerint

Témakörök	A tanulmányok száma, db				A tanulmányok megoszlása, %			
	1997–2001	2002–2005	2006–2009	1997–2009	1997–2001	2002–2005	2006–2009	1997–2009
Demográfia, népességstatisztika, migráció	10	12	7	29	9	10	6	8
Gazdaságstatisztika	13	11	7	31	12	9	6	9
Módszertan, elmélet	2	11	9	22	2	9	7	6
Regionális politika, területfejlesztés	33	39	22	94	30	34	17	27
Statisztikai adatgyűjtés, információs rendszerek	7	5	2	14	6	4	2	4
Társadalomstatisztika, szolgáltatások	26	20	26	72	24	17	21	21
Területi egyenlőtlenségek, regionális fejlődés	8	13	22	43	7	11	17	12
Városok, településhálózat	10	5	31	46	9	4	25	13
<i>Összesen</i>	<i>109</i>	<i>116</i>	<i>126</i>	<i>351</i>	<i>100</i>	<i>100</i>	<i>100</i>	<i>100</i>

A digitális repertórium részletesebb tematikai felosztásra is lehetőséget kínál, ráadásul információkat tartalmaz a Közlemények rovat, illetve minden egyéb rovat cikkeiről is. Az altémák szerinti finomabb és más csoportosítású felosztás – amely nem igazodik a fentebb vázolt szubjektív csoportjaimhoz – látványosan mutatja, hogy a Területi Statisztika milyen hangsúlyok mentén közölt cikkeket az elmúlt időszakban. Nem véletlen, hogy a számos rövid, de fontos városismertető a leggyakoribb cikkek között szerepel, míg a további legnépszerűbb csoportokban – a máshova be nem soroltak után – az Európai Unió és más külföldi ország kérdéseivel vagy a módszertani stb. kérdésekkel foglalkozó

tanulmányok, illetve a különféle nemzetgazdasági ágak szerint definiált kategóriákhoz köthető cikkek dominálnak.

5. táblázat

Az 1997–2009 között megjelent tanulmányok és közlemények megoszlása a legnépszerűbb altémák szerint

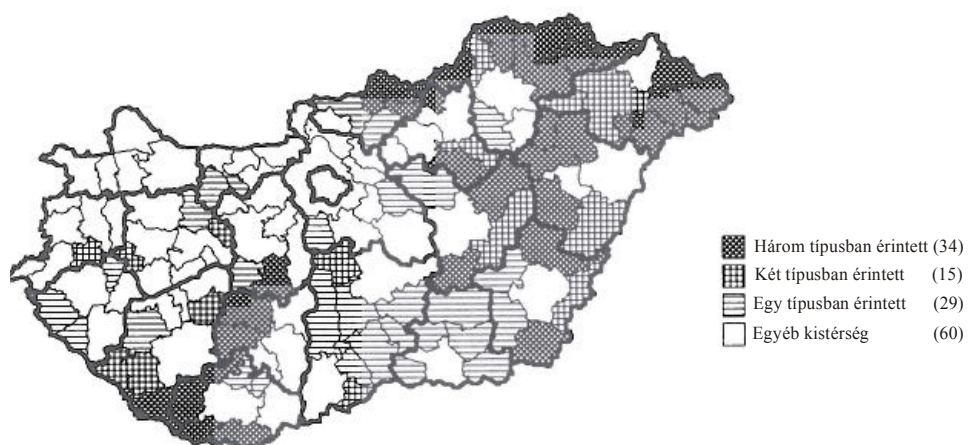
Altéma	Kód ^{a)}	A cikkek	
		száma	aránya, %
Városismertető	f01	111	13,9
Máshová be nem sorolt	l00	80	10,0
Európai Unió és bármely külföld	j00	66	8,3
A területi elemzések módszerei	i00	38	4,8
Kereskedelem, szállítás, vendéglátás: G–I	b03	35	4,4
Támogatáspolitikák, programok (hazai és EU)	h02	35	4,4
Nagyvárosok, településegységek, agglomerációk	g04	30	3,8
Mezőgazdaság: A	b01	22	2,8
Ipar, építőipar: B–F	b02	21	2,6
Átfogó elemzés vagy fejlettségi rangsor további szempont(ok) szerint	c08	20	2,5
Egyéb		338	42,5
	<i>Összesen</i>	<i>796</i>	<i>100,0</i>

a) A kódrendszerről és a kategóriák beosztásáról részletesebben lásd: Marosi 2010.

Az utóbbi időszak legnépszerűbb témái között – az Elemzések és az Elmélet–módszertan rovatokat elemezve (lásd 4. táblázat) – az első sorokban kell szót ejtenünk a *regionális politika és a területfejlesztés* széles talaján mozgó írásokról. E téma jelentős súlya tovább erősítette a Területi Statisztika azon törekvését, hogy a hazai területi politika egyik legjelentősebb szakmai fórumaként szolgáljon, az amúgy igen csekély számú rendszeres és hozzáférhető periodika között (lásd Falu–Város–Régió vagy Tér és Társadalom). Az ezen csoportba került írások a területi közigazgatás és térszervezés kérdéseitől kezdve az európai regionális politikán át a térségi gazdaságfejlesztésig számos érdemi témát tárgyaltak. Jellemző volt, hogy az itt megjelent publikációk többnyire követni próbálták a területfejlesztési szakpolitika változásait, aktuális érdemi problémáit. Úgy is tűnhet, mintha a Területi Statisztika hasábjairól mintegy közvetett módon vissza lehetne következtetni a területfejlesztés lényegi irányainak alakulására. A rendszeresen feltűnő aktuális témák és cikkek között olyanokat kell megemlítenünk, mint Kovács Tibornak a kistérségi területbeosztás felülvizsgálatáról írt cikke (Kovács 2002) vagy Faluvégi Albert immáron klasszikusnak számító, s azóta rendszeresen visszatérő írásai a területfejlesztés támogatási rendszerének statisztikai megalapozásáról (Faluvégi 1997) vagy a kistérségek fejlettségi különbségeiről (Faluvégi 2000). Ezen publikációk meghatározói voltak a térségi támogatási rendszerek kialakításának, amelynek sikeressége vagy sikertelensége az évtizedes időtávból lassan már kirajzolódni látszik. Erre vonatkozólag érdemes megemlítenünk Faluvégi két ábráját az ezredforduló éveiből, illetve Kukely György, valamint a Toroczkai Adrienn – Hahn Csaba szerzőpáros egy-egy munkáját az évtized vége tájáról.

2. ábra

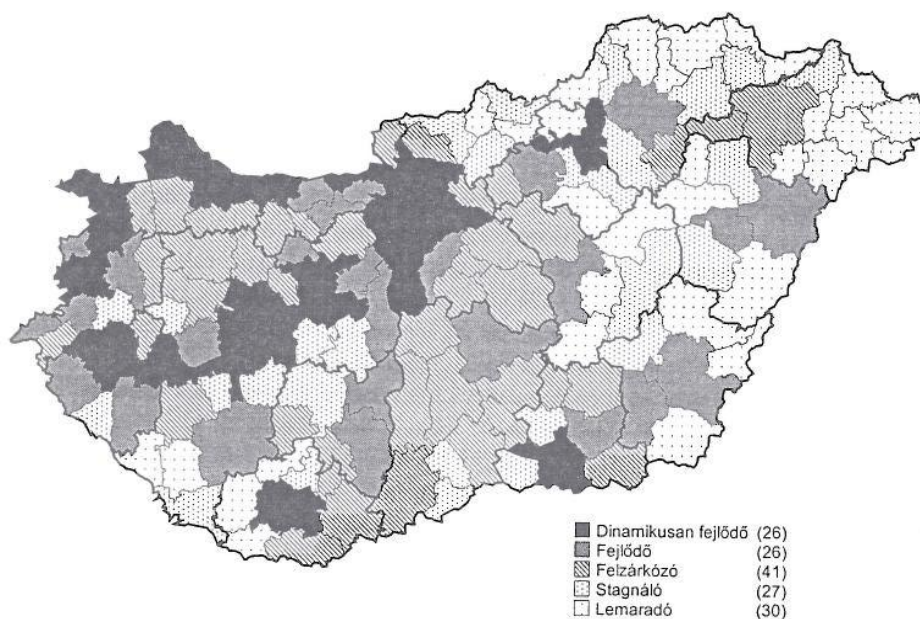
*Kedvezményezett kistérségek, 1997
(az OGY-határozat alapján, a tervezett módosítással)*

Forrás: Faluvégi 1997, 46.

3. ábra

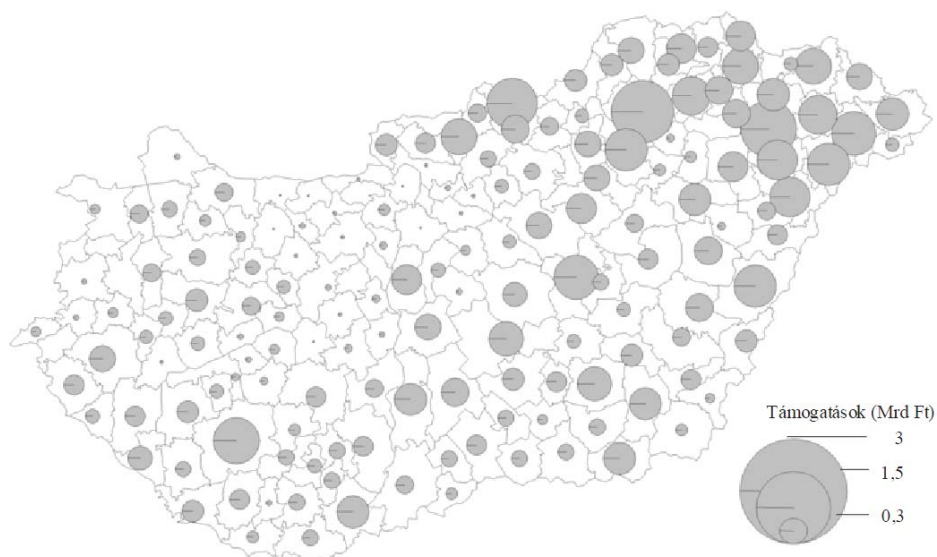
A kistérségek helyzete a piacgazdaságra való átmenet végén, 1999–2000

Forrás: Faluvégi 2000, 325.

4. ábra

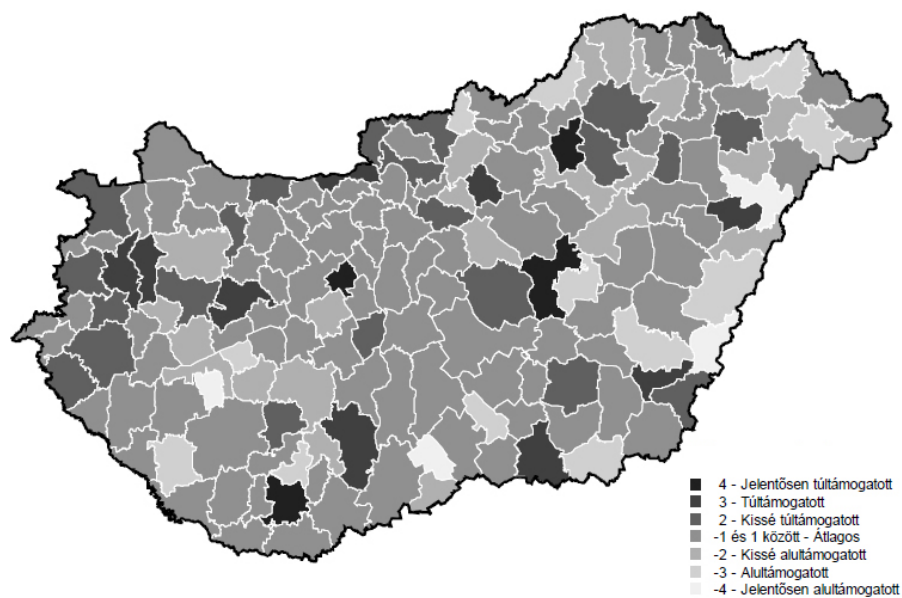
*A foglalkoztatási célú területfejlesztési támogatások területi megoszlása
(kistérségenként, 1999–2005)*

Forrás: Kukely 2008, 123.

5. ábra

Támogatás és fejlettség összefüggése a Nemzeti fejlesztési terv esetében

Forrás: Toroczkaí-Hahn 2006, 463.

A két kiinduló ábrára adott két későbbi válasz csak szeleteit mutatja a területfejlesztési politika eredményeinek vagy az eredmények hiányának (ezzel kapcsolatban sok más szerző tett már közzé írásokat). A – mondjuk így – beindított, vagy csak felismert területi kiegyenlítés bizonyos dimenziókban, például a foglalkoztatási célú támogatások területi allokációjában részben követte a korábbi területi lehatárolásokban megfogalmazott célokat. Az I. Nemzeti fejlesztési terv (NFT) operatív programjai azonban nem tökéletesen tükrözték vissza a korábbi kedvezményezetti köröket, bár a leghátrányosabb helyzetűek lehatárolása és definiálása ebben azért mégiscsak segített. Habár az I. NFT nyilvánvalóan nem csak a területi egyenlőtlenségek mérséklését célzó programokat hirdetett (lásd GVOP), az összesített kép a támogatások allokációjában nem mindenhol segítette a fejletlen térségek lemaradásának csökkentését. Toroczkaiék vizsgálata számos jelentősen alultámogatott térséget határozott meg a hátrányos helyzetű kistérségek halmazán belül, ami érdekes!

Az évtized változásait, jellemző folyamatait követendő egyre nagyobb súllyal jelentek meg a folyóirat hasábjain a regionális politika európai kérdéseivel is foglalkozó tanulmányok. Egyértelműen jelentős újdonság a korábbi évtizedekhez képest az EU-csatlakozással kapcsolatos, illetve később általában az európai regionális kérdésekkel foglalkozó publikációk megjelenése. Már a folyóirat újrakezdő évfolyamaiban nyilvánvalóvá vált, hogy a következő évek legfontosabb témái között kell foglalkozni az EU-integráció kérdéseivel, amit Horváth Gyula 1998-ban megjelent cikke a közép-európai folyamatokról jól jelez (Horváth 1998). A magam részéről fontosnak tartom, hogy az országhatáron túli területi kérdésekkel, regionális politikai fejleményekkel is foglalkozzon a folyóirat, s ez – úgy tűnik – lényeges új eleme lett a periodika repertoárjának.

A területfejlesztési vagy területpolitikai kérdésekkel foglalkozó cikkek szubjektív válogatásában még két tanulmányt szeretnék kiemelni. Az egyik Szigeti Ernő írása, amelyben a dekoncentrált államigazgatás területi struktúrájáról olvashatunk (Szigeti 2000). A színvonalas, jól megírt tanulmány igazából napjaink aktualitásai miatt lehet érdekes. A közigazgatási reform újonnan fellobbanó gondolatai számára ugyanis kulcskérdés a dekoncentrált szervek területi elhelyezkedése, elhelyezése hazánkban. Erről kaphatunk logikus áttekintést Szigeti munkájában, amelyből tanulságként kiolvasható, hogy „a fontosabb szervekkel és intézményekkel való ellátottság elsősorban a városok nagyságától és a városi jogállás megszerzésének idejétől, továbbá az adott régió településhálózatának szerkezetétől függ” (Szigeti 2000, 451. o.). Ugyancsak a 2000/5. számban jelent meg Szegvári Péter írása a regionalitás aktuális kérdéseiről a terület- és közigazgatáspolitikában (Szegvári 2000). A tanulmány többek között azt a nem csak akkor, de ma ismételten aktuális témát feszegeti, hogy a területfejlesztés Magyarországon mennyiben kapcsolódik egybe a közigazgatás fejlesztésével. Kérdés, hogy a szakmapolitika az efféle dilemmákban mennyire tudja érvényesíteni a szempontjait, mennyiben képes alternatívákat fölvetni a döntéshozók számára.

Előkerültek persze más klasszikus témák is a folyóirat hasábjain. Kifejezetten érdekes volt, és külön említést érdemel az a néhány tanulmány, amely a hazai régiók szerepéről és jelentőségéről szólt. A 2005. évi 4. szám majdhogynem külön tematikus formát öltött, amikor közreadta azokat az írásokat, amelyek Kerner Istvánnak és Kovács Tibornak Tóth József professzorral folytatott interjújára reflektálva láttak napvilágot (Kerner–Kovács 2005). Külön vitakötet kerekedett olyan hozzászólókkal, mint Enyedi György, Horváth

Gyula vagy Szegvári Péter. A „régiovita” olyannyira jól sikerült, hogy Tóth József 2008-ban egy újabb vitaindító cikket publikált a folyóirat hasábjain, ezúttal a városok és a várossá nyilvánítás témájában (Tóth 2008). A „városvita” a Területi Statisztika oldalain hónapokig folyt, és igen népszerű volt, amit a 15 hozzászóló cikk is jelez. Sőt, a vita tovább is gyűrűzött, és más vitakérdéseket is gerjesztett például a városhálózatokkal kapcsolatban (az újabb vitaindítót lásd Faragó 2009). Mindez jól jelzi, hogy a Területi Statisztika kitört a KSH berkein belül működő, szakmai információközlő szerepéből, és egyértelműen a tudományos és szakmai közélet (modern szóval élve) kommunikációs felületévé vált.

És ha már itt tartunk, a Területi Statisztika egy másik igen népszerű témaköre a *városok és a településhálózat* elméleti és gyakorlati kérdéseinek vizsgálata volt. A fent említett vitacikkeken túlmenően általános téma volt a városverseny vizsgálata, vagy a nagyvárosok, kisvárosok és a falvak jellemző folyamatainak elemzése. A Területi Statisztika 2004. márciusi lapszáma tulajdonképpen tematikus számként adott közre számos írást: ebben a kötetben a falvakkal és főleg a kis népességű települések problémáival foglalkozó cikkek kaptak helyet. A városstatisztikai, településstatisztikai elemzéseken túl egy-egy más közelítésű érdekesebb tanulmányra is rábukkanhat az olvasó. Én ilyennek tartom Csapó Tamás cikkét, amely a funkcionális morfológia érdekességei közé vezeti be az olvasót a magyar városok eseteinek bemutatásával (Csapó 2004). Ez a tanulmány jó példa arra, hogy a Területi Statisztika diszciplináris keretei néha szélesebbre tolhatók, teret engedve a rokntudományok érdekes eredményeinek.

Jómagam külön témakategóriaként értelmeztem a folyóiratban amúgy igen változatos formában megjelenő, a *területi egyenlőtlenségekkel és a regionális fejlődés* sajátosságai-val foglalkozó tanulmányokat. Úgy vélem, az egyenlőtlenség a területi kutatói szakma egyik kulcsfogalma, s ha ezt helyezük fókuszba, akkor nem kevés cikk esik a látókö-rünkbe. A vizsgált időszak idesorolt tanulmányai a regionális tudomány olyan kifejezése-it használják, mint a relatív fejlettség, a centrumok és perifériák, a térszerkezet vagy a regionális fejlettségi különbségek. A területi különbségekkel foglalkozó cikkek sora a vizsgált célterület szerint is igen változatos: olvashatunk elemzéseket a teljesség igénye nélkül a megyehatár menti területek, Borsod-Abaúj-Zemplén, Észak-Alföld, Dél-Dunán-túl, a Balaton régió, az Európai Unió, Csehország, Dánia, Szlovénia vagy éppen Románia példája kapcsán. A területi egyenlőtlenségek olyan tematikák mentén is előkerülnek, mint a gazdasági fejlődés, a jövedelmi tagoltság vagy az infrastruktúra fejlődése. Az idesorolt írások az idők folyamán a folyóirat karakterének fontos meghatározóivá váltak.

A *társadalomstatisztikai és egyéb szolgáltatási* témakörökkel foglalkozó cikkek a humán erőforrás-oldalt hozták be a Területi Statisztika szakmai tudástárába. A '90-es évek végén már széles körben ismert volt a munkanélküliség fogalma, a munkaerőpiac átalakulása, ami immáron a területi vizsgálatok kulcstémái között is helyet kapott. Az ezredforduló környékén sorra jelentek meg a társadalom életkörülményeivel, jövedelmi viszonyaival, munkalehetőségeivel kapcsolatos területi elemzések, kihasználva azt az adottságot, hogy a korábbiakhoz képest jóval több és könnyebben elérhető adat állt már rendelkezésre (lásd például Bódi–Obádovics 2000). Hasonlóképpen egyre népszerűbbek lettek az egészségi állapot vagy a bűnözés területi kérdéseivel foglalkozó cikkek is. A nagy statisztikai elemzői hagyományokkal rendelkező *demográfiai, népmozgalmi és migrációs* témákkal foglalkozó tanulmányok száma is jelentős maradt, bár a fentebb

említett kategóriáknál némiképp kisebb súlyt képviseltek a vizsgált időszakban. Mindez talán azért is lehet így, mivel ennek a szakterületnek több élő fóruma, folyóirata is létezik, nem egy a KSH berkein belül. A népességstatisztikai elemzések között találunk a várható élettartammal, a vándormozgalmakkal, az ingázással vagy az etnikumok területi megoszlásával kapcsolatos cikkeket, s mindezt például Békés megyei, Jász-Nagykun-Szolnok megyei, bulgáriai, horvátországi, szerbiai vagy muravidéki példákon.

A jelentősebb témák között szerepelnek még a *gazdaságstatisztikai* orientáltságú alkotások, melyek a különféle gazdasági ágak, a mezőgazdaság, az ipar vagy éppen a vállalkozások területi sajátosságait elemzik. Ebből a csoportból – ismét kissé önkényes módon – Sipos Mihály cikkét emelném ki, aki a gazdaság egy kisebb, de igen lényeges szelével, az elektronikai ipar területi elhelyezkedésével foglalkozott (Sipos 2004). Az ilyen típusú „mélyebb”, azaz egy iparágazat részletesebb belső sajátosságait feltáró, és nem általános összefoglaló közelítésű munkák kiemelten hasznosak lehetnek, amit azzal a közhelyeszerű kifejezéssel indokolhatunk, hogy „a lényeg¹ a részletekben búj meg”. Sipos munkája az ezredforduló éveinek ipari dinamikája (vagy stagnálása) mögött rejlő egyik húzóágazat területi sajátosságairól ad helyzetjelentést, s tudva, hogy mi történt ezzel az ágazattal a 2008–2009-es válság idején (Lócsei 2009), most ismét érdemes lenne megvizsgálni az új területi képet.

Kis szelvet képvisel ugyan, de a területi statisztikai szakma szempontjából nem elhanyagolható kérdéseket tárgyaltak a *statisztikai adatgyűjtéssel és az információs rendszerekkel* foglalkozó tanulmányok. Nem is kérdés, hogy a statisztikai adatgyűjtés területi szempontjaival egy ilyen folyóiratnak foglalkoznia kell, ez mondhatni tradíció, örökség és részben kötelesség is. A hagyományok mellett az utóbbi évtized jelentős újdonsága volt a számítógépesített információs rendszerek széles körű terjedése, különösképpen a területi statisztika mára közismertté vált információs rendszerének, a TeIR-nek a kiépülése, továbbá a térinformatika különböző megoldásainak a területi kutatói szakmába való beszivárgása.

A folyóirat cikkeinek másik része kifejezetten *módszertani, elméleti* tematikájú volt, sokat lendítve ezzel a hazai területi elemzői módszertani kultúra fejlődésén. A területi statisztikai elemzési technikák ismertetését, alkalmazási lehetőségeinek bemutatását előtérbe helyező cikkek a megújuló területi statisztikai kutatás alapozó tanulmányainak tekinthetők. Ezen a téren lényeges a fejlődés, köszönhetően a számítógép-használó, kvantitatív módszertani érdeklődésű idősebb és fiatalabb kutatói korosztálynak, ám a nyugat-európai és egyesült államokbeli példákhoz képest még mindig jelentős az e téren tapasztalható lemaradás. A módszertani tanulmányok közlése persze nem új keletű, sőt! Egy érdekes korai cikket olvashatunk Faluvégi Albert tollából a 2005/4. számban, ahol egy 1968-ban írt, de azóta még nem publikált tanulmány látható. A KSH akkori pályázatán második helyezést elért alkotás, amely „A területi fejlődés elemzésére és a fejlődést befolyásoló tényezők hatásának kimutatására alkalmazható statisztikai módszerek” címmel jelent meg, ma is megállja a helyét.

És ha már pályázat: ne felejtünk el szót ejteni a 2006-ban meghirdetett Kovács Tibor-pályázatról! A korábbi főszerkesztő emlékére meghirdetett pályázatra számos színvonalas, területi statisztikai elemzésekkel, elméleti vagy módszertani kérdésekkel

¹ Sőt az ördög – a szerk.

foglalkozó tanulmány érkezett. A zsűri döntése alapján az első díjat Németh Nándor és Kiss János Péter „Megyéink és kistérségeink belső jövedelmi tagoltsága” című írása nyerte el, amelyet a nagyközönség a 2007/1. számban olvashatott. A helyezettek, valamint a publikálásra javasolt további pályaművek az ezt követő számok termését gazdagították. A pályázat sikerességéből és magas színvonalából okulva megfontolandó, hogy a közeljövőben mikor ad teret újra ilyen alkalmaknak a szerkesztőség.

A fejezet végére zárásként néhány gondolat a számok tematikai összerendezettségéről. Habár nevesített különszámmal a Területi Statisztika csak két alkalommal, Kovács Tibor és Kőrösy József emlékére jelent meg, tematikus számok alkalmanként elő-előfordultak. Fentebb már említettem például a 2004/2-es, falvakkal foglalkozó lapszámot, de efféle volt a 2004/5. szám is, amely a kistérségekkel kapcsolatos témákra fókuszált, továbbá a 2008/3. szám, amely részben – bár ez a lapszám hasábjairól nehezen derül ki – Nemes Nagy József professzor 60. születésnapja tiszteletére közölt írásokat.

Módszertani kavalkád

A kvantitatív eszközöket dominánsan használó területi statisztikai szakma az utóbbi években egyre bátrabban és egyre szélesebb körben alkalmazott olyan technikákat, amelyeket a '70-es, '80-as évek kutatói viszonylag ritkábban vagy legalábbis nagyobb erőfeszítések árán tudtak csak használni. Legfőképpen a nagy számításigényű, tetemes méretű adathalmazokkal és relatíve bonyolult matematikai módszerekkel elvégezhető elemzési technikákban tapasztalhattunk szembevethető változásokat akkor, amikor a számítógép a mindennapi elemzési technikai eszköztár részévé kezdett válni. Ebből a feltételezésből kiindulva várhattuk tehát, hogy a Területi Statisztika ezredforduló környéki lapszámaiban megszokasodnak az efféle összetett metodikai eljárások. Azon céllal viszont, hogy az olvasóközönséget a szerkesztőség el ne riassa, pontosabban le ne szűkítse egy „vajt fülű” társaságra, inkább azt az utat választotta, hogy a megfelelő arányok mellett teszi közzé a hagyományos közelítésű, mondjuk így klasszikus módszertanú cikkeket, valamint a bonyolultabb vagy egyszerűen csak felértékelődött új módszereket alkalmazó tanulmányokat. Megmaradtak tehát a klasszikus keresztábrák, a megoszlási viszonyszámok, a volumenindexek, kartogramok, grafikonok és diagramok, de felbukkant néhány új módszer is.

A sokszínű módszertani eszközkészlet egyszerűbb technikái a vizsgálat bő évtizedében már szinte fel sem tűnnek az olvasónak, olyan természetesek. Ilyen például a bázis- vagy láncindexek, a különböző korrelációs együtthatók és mátrixok vagy a lineáris regresszió alkalmazása. A kissé számításigényesebb eljárások közül aztán előkerültek a különféle komplex mutatók (például Bennett-mutató) és indexek (például HDI, lásd Obádovics–Kulcsár 2003), amelyek esetenként egyéni kísérletekkel is kiegészültek (lásd Nagy Gábor információs fejlettségi indexe a 2002/1. számban). Több szerző is alkalmazta írásaiban a területi egyenlőtlenségek már-már klasszikus mérési módszereit a Hoover-indextől kezdve a Gini-mutatón keresztül a koncentráció vizsgálatára alkalmas Herfindahl-indexig. Az ezredforduló környékén már az sem meglepő, hogy a szerzők igen bátran használják – a statisztikai szoftverek lehetőségeit kihasználva – a klaszteranalízis vagy a főkomponens-, illetve faktoranalízis módszereit. A széles alkalmazhatóság azonban itt-ott a módszer hátulütőit, gátjait is előhossa, ami felett néha elsiklanak a

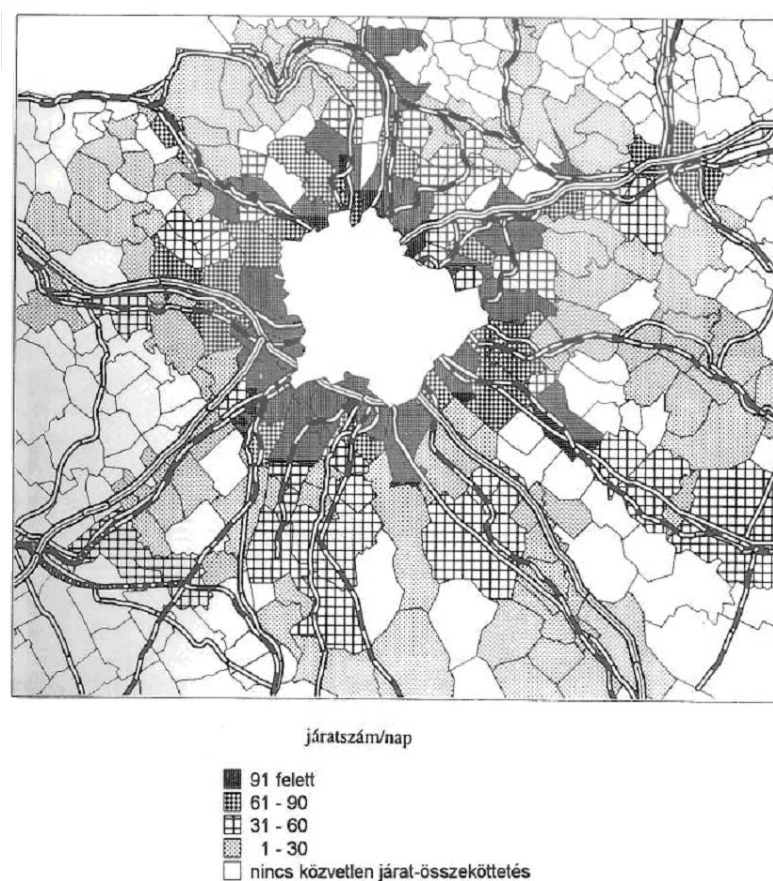
szerzők (részletesebben lásd Czirfusz 2010), így ebből fakadóan vitatható például az az eredmény, amelyben a számítás során kapott különálló faktorokhoz tartozó faktorértékeket a szerző összeadja (ilyennel nem is egyszer találkoztam). Ellensúlyként a faktoranalízis érdemi és helyes alkalmazására említhetem Adler Judit és munkatársai tanulmányát, amely a gazdasági fejlettség területi különbségeinek vizsgálatában úgy használja ezt a módszert, ahogyan azt lényegében kell (Adler et al. 2001). Az évtized módszertani tárháza a teljesség igénye nélkül kiegészíthető ezenfelül például a tényezőkre bontás, a shift-share analízis, a területi input-output modellek, a súlypontelemzés vagy a lokációs hányados módszereivel, illetve a klasszikusok közül újra előkerülő gravitációs- és potenciálmodellekkel, amelyekre szép példa Nemes Nagy József és Tagai Gergely munkája a 2009/2-es számban. Ugyancsak ők jól érzékeltetik a topológikus térképek bemutatásával, hogy a kartográfiai eszközöknek továbbra is számottevő szerepe lehet a területi vizsgálatokban. A térképek szerves részeivé váltak a folyóiratnak, s mint az már évtizedekkel ezelőtt is lényeges volt, továbbra is szinte nélkülözhetetlen tartozékai a tanulmányoknak. Változást talán csak a számítógépes térképszerkesztés és a térinformatikai programok elterjedése hozott, némiképp – de nem mindig – emelve a térképi illusztrációk színvonalát.

Külön említést érdemelnek azok a módszerek, amelyek az utóbbi bő évtizedben jelentek meg lényegében először a Területi Statisztika hasábjain. A nemzetközi áramlatok hatására hazánkba is beszivárgó elemzési technikák közt ilyen például a területi autokorreláció (többek között a Moran-I és a Local Moran-I), valamint a területi mozgóátlag módszere, amelyek Dusek Tamás elméleti tanulmányaiból részletesen megismerhetők. A szomszédsági relációkon alapuló elemzések vagy a *legközelebbi szomszéd* analízis technikái ugyancsak ritkán látott, bár már hosszabb ideje ismert eljárások.

Alkalmanként módszertani érdekességekkel, szépségekkel is találkozhat az olvasó. Tohai András munkája a települési vizsgálatok „optimális mérőskáláinak meghatározásával” foglalkozik, amelyben egy nem szokványos, de elgondolkodtató vizsgálati kérdést, a mérőskálák megfelelő kiválasztási szempontjait elemzi (Tohai 1999). Dusek Tamás munkájában a minta és az alapsokaság területi vizsgálatokban felmerülő alapkérdéseit vizsgálja, ezzel segítve az elemzői szakmát a precízebb területi statisztikai következtetések irányába való elmozdulásban (Dusek 2006). Banai Miklós és munkatársai a kistérségi munkanélküliség idősorait elemző tanulmányukban komoly statisztikai repertoárt mutatnak be az autoregresszív integrált mozgóátlag eljárásától kezdve a jackknife-módszerig (Banai et al. 2000). S végül talán megemlíthető egy szép és informatív grafikai példa is, amelyet Mokos Béla cikkében fedezhetünk fel, s amely az izokröntérképek családjából mutat egy jól sikerült darabot (Mokos 1998).

Mendöl Tibor a következőképpen foglalja össze az izokröntérképek lényegét: „Az időbeli elérhetőség kérdésére legvilágosabban az izokröntérképek felelnek. Ezek az adott középpontból egyenlő idő alatt elérhető helyeket folytonos vonalak, úgynevezett izokróngörbék kötik össze. Olyan térszínen, ahol a közlekedésvizonyok változatosabbak, szeszélyesebbek, szabálytalanabb futásúak az izokrónok is; általában a kedvezőbb, gyorsabb közlekedés irányában messze előreugranak, ellenben visszahajlanak ott, ahol a közlekedési viszonyok mostohák. Olyan közlekedőeszköz esetében, mint a vasút, amely csak bizonyos megszabott helyeken áll meg, az állomások körül és a vasútvonalak közein valóságos szigetek támadhatnak így, amelyek a környező területeknél általában hamarabb, illetve később érhetőek el (pozitív vagy negatív közlekedésszigetek).” (Idézi Mokos 1998.)

A fővárossal közvetlen járatok által összeköttetésben lévő településekre munkanapokon indított járatok száma

Forrás: Mokos 1998, 497.

Új városaink

Nem mehetünk el szó nélkül amellett, hogy a vizsgált időszak szám szerint legtöbb közleménye egy-egy új város bemutatásáról szólt. 1997 és 2009 között mindösszesen 99 új városról született összefoglaló tanulmány, ami majdhogynem egy kötetnyi anyagot tesz ki mára. A városismertetőik – bár nem sablonszerűen, de – lényegében hasonló felépítésben adtak rövid településtörténeti és statisztikai áttekintést az egyes új városokról. A listát – a manapság más kontextusban gyakran hallott – Devecser városa nyitotta meg 1998-ban, majd évente átlagban 7–10 város ismertetésére került sor. E tekintetben 2005 kiugró év volt, ekkor ugyanis 26 városról közölt rövid anyagot a folyóirat. „Cserébe” 2006-ban nem szerepelt ez a műfaj az írások között. (Az ok: választási években nem avatnak új városokat.)

Az „új városok” sajátos tématerülete kizárólag a KSH privilégiuma volt. A cikkek célja a tájékoztatás, és nem az elemző értékelés volt, így nem volt szükség például külső szakértők bevonására. A témakör legtermékenyebb szerzője 11 város ismertetőjének elkészítésével Sitku Sándorné volt, aki 1999 és 2001 között a főváros környéki új városok bemutatásában közreműködött. Pásztor László, aki 10 cikket készített, ugyancsak az agglomeráció városairól írta ismertetőit. Ez is jelzi, hogy a várossá nyilvánítások utóbbi évekbeli új hulláma a főváros térségében volt a legintenzívebb. Szalainé Homola Andrea Borsod-Abaúj-Zemplén megye új városairól írt összesen 6 alkalommal, Malakucziné Póka Mária pedig Szabolcs-Szatmár-Bereg megye 5 városáról írt ismertetőt. 4-4 városról írt közleményt Novák Zoltán, aki a Vas megyei és Berta Györgyné, aki a Veszprém megyei új városokat ismertette. A fennmaradó cikkek összesen további 56 KSH-munkatárs közreműködésével készültek el.

Összegzés

A Területi Statisztika újraindítása óta eltelt 13 év kettős képet mutatott. A folyóirat egyrészt megtartotta hagyományos szerkezetét, lényegében a „témaválasztás” sem változott, és a folyóirat céljai is követték a tradíciókat. Másrészt szép lassan szélesebb körű elismertségre is szert tett azáltal, hogy egyre több és magasabb színvonalú, a KSH-n belülről és növekvő mértékben kívülről érkező szakmai és gyakran tudományos cikkek adott helyet. A változó idők mindig meghozták az aktuális témákat a területfejlesztés törvényi kereteinek beindulásától a várossá nyilvánítások új hullámáig, ami a lap hasábjain esetenként élénk szakmai viták formájában is nyomon követhető volt. A Területi Statisztika a szakmai közélet fontos szereplője maradt, s ebbéli helyzetét talán meg is tudta őrizni, hiszen ez az egyik, ha nem az egyetlen olyan szakmai-tudományos periodika, amely már évek óta töretlen rendszerességgel, nem rapszodikusán, összevont számokkal, jelentős időbeli csúszásokkal, hanem már-már menetrendszerű kiszámíthatósággal közöl írásokat a területi kutatói közösség számára.

A fenti áttekintésben természetesen nem lehet benne minden. Írásomban nem a teljesség igénye vezérelt, csak némi szubjektív összefoglalást kívántam nyújtani az utóbbi néhány évről. Boldog születésnapot, Területi Statisztika!

IRODALOM

- Adler Judit et al.* (2001): A gazdasági fejlettség területi különbségei és ezek okai. *Területi Statisztika*, 6., 517–533. old.
- Banai Miklós et al.* (2000): A kistérségi munkanélküliségi statisztikai rendszer és alkalmazása. *Területi Statisztika*, 2., 108–125. old.
- Bartke István* (1997): Regionális elmélet – területfejlesztési politika és regionális folyamatok Magyarországon. *Területi Statisztika*, bemutatkozó szám, 5–18. old.
- Bódi Ferenc – Obádovics Csilla* (2000): Munkanélküliség a vidéki Magyarországon. *Területi Statisztika*, 1., 55–68. old.
- Csapó Tamás* (2004): Néhány gondolat a hazai városok beépítéséről. *Területi Statisztika*, 4., 332–350. old.
- Czirfusz Márton* (2010): Faktoralízis, a látszatmegoldás. *Tér és Társadalom*, 1., 37–49. old.
- Dusek Tamás* (2006): Területi statisztika, valószínűségszámítás és statisztikai következtetésemélet. *Területi Statisztika*, 3., 223–239. old.
- Dusek Tamás* (2010): Múltidézés: a Területi Statisztika a hatvanas évtizedben. *Területi Statisztika*, 2., 115–127. old.

- Faluvégi Albert* (1997): A területfejlesztés támogatási rendszerének statisztikai megalapozása. *Területi Statisztika*, bemutatkozó szám, 27–46. old.
- Faluvégi Albert* (2000): A magyar kistérségek fejlettségi különbségei. *Területi Statisztika*, 4., 319–346. old.
- Faragó László* (2009): A településhálózat és annak alakítása. (A városokról folyó diskurzus folytatása). *Területi Statisztika*, 3., 257–263. old.
- Horváth Gyula* (1998): Az átmenet regionális hatásai Kelet-Közép-Európában. *Területi Statisztika*, 4., 295–318. old.
- Kerner István – Kovács Tibor* (2005): Kell-e nekünk régió? Beszélgetés Tóth József professzorral. *Területi Statisztika*, 4., 301–306. old.
- Kovács Tibor* (2002): Prológ a statisztikai kistérségi területbeosztás felülvizsgálatához. *Területi Statisztika*, 3., 203–209. old.
- Kukely György* (2008): A gazdaságfejlesztési célú állami és európai uniós támogatások szerepe az ipari térszerkezet formálódásában. *Területi Statisztika*, 3., 111–135. old.
- Lőcsei Hajnalka* (2009): A vállalatmegszünések földrajza, 2008–2009. MKIK Gazdaság- és Vállalkozáskutató Intézet. (http://www.gvi.hu/data/research/csodfoldrajz_091211.pdf)
- Lőcsei Hajnalka* (2010): Múltidézés: a *Területi Statisztika* a nyolcvanas évtizedben. *Területi Statisztika*, 4., 367–382. old.
- Marosi Lajos* (2008): A nyolcszázadik tétel. Adatok a *Területi Statisztika* tíz évéről. *Területi Statisztika*, 1., 98–104. old.
- Marosi Lajos* (2010): Hogy aki böngészik, könnyebben találjon. *Területi Statisztika*, 5., 566–567. old.
- Mokos Béla* (1998): Budapest vonzáskörzetének munkaerő-piaci térszerkezete. *Területi Statisztika*, 6., 487–509. old.
- Nagy Gábor* (2002): Területi különbségek az információs korszak küszöbén. *Területi Statisztika*, 1., 3–25. old.
- Nemes Nagy József* (2010): Múltidézés: a hallgatás éve. *Területi Statisztika*, 5., 469–475. old.
- Nemes Nagy József – Tagai Gergely* (2009): Területi egyenlőtlenségek, térszerkezeti determinációk. *Területi Statisztika*, 2., 152–169. old.
- Obádovics Csilla – Kulcsár László* (2003): A vidéki népesség humánindexének alakulása Magyarországon. *Területi Statisztika*, 4., 303–322. old.
- Sipos Mihály* (2004): Tendenciák elektronikai iparunk földrajzi elhelyezkedésében a rendszerváltás után. *Területi Statisztika*, 1., 72–84. old.
- Szigeti Ernő* (2000): A dekoncentrált államigazgatás térszerkezete. *Területi Statisztika*, 5., 431–451. old.
- Szegvári Péter* (2000): A regionalitás aktuális kérdései a terület- és közigazgatás-politikában. *Területi Statisztika*, 5., 399–412. old.
- Tohai László* (1999): Optimális mérőskálák meghatározása településfejlettségi vizsgálatokhoz. *Területi Statisztika*, 6., 483–508. old.
- Toroczka Adrienn – Hahn Csaba* (2006): Európai uniós támogatási adatok területi értékelése. *Területi Statisztika*, 5., 459–475. old.
- Tóth József* (2008): Meditáció a városokról és a várossá nyilvánítás hazai gyakorlatáról. *Vitairat. Területi Statisztika*, 3., 237–244. old.

Kulcsszavak: statisztikatörténet, *Területi Statisztika*, területi elemzések módszertana, KSH, Kovács Tibor, új városok.

Resume

This paper gives an overview of the journal's last 13 years (between 1997–2009), which period was reflecting a specific duality. On the one hand Regional Statistics kept its traditions, since both the presented topics and the aims of the journal were basically unchanged. On the other hand Regional Statistics gained a wider acknowledgement by having more and more articles with higher quality and also by giving more place to articles coming from authors outside the HCSO. Changing times brought also new and actual topics just as a result of the formation of the legal background of regional policy or in connection with the new wave of the declaration of cities, which sometimes induced vigorous debate in professional circles. The journal of Regional Statistics remained an important actor or even strengthened its role in the profession of regional statistics and regional policy in Hungary.